ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Επί του Σχεδίου Νόμου
του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

«Νέο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, μεταφορά Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και λοιπές διατάξεις»

Δεκέμβριος 2025

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 25 Νοεμβρίου 2025 εστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς Γνωμοδότηση από το Τμήμα Γ' της Διεύθυνσης Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών με τίτλο: *«Νέο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, μεταφορά Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και λοιπές διατάξεις»*.

Για την επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου Νόμου συγκροτήθηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους **κ.κ. Μιχάλη Αλέπη, Χρήστο Ιωάννου, Ηλία Δόλγυρα, Εμμανουήλ Πεπόνη, Γεώργιο Γωνιωτάκη, Παύλο Σατολιά** και **Ιωάννη Κορκόβελο**.

Ως Πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Γεώργιος Γωνιωτάκης**, Αντιπρόεδρος της Ο.Κ.Ε.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχαν ως εμπειρογνώμονες ο **κ. Απόστολος Μπόκας**, Επιστημονικό Στέλεχος ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, η **Δρ. Μαρία Αργυρού**, Διδάκτωρ Οικονομικών, ΕΚΠΑ, Μεταπτυχιακό στη Δημόσια Διοίκηση, Columbia University, ο **Δρ. Αναστάσιος Σεπετής**, Αναπλ. Καθηγητής Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής και **ο κ. Μόσχος Κορασίδης**, Γενικός Διευθυντής Εθνικής Ένωσης Αγροτικών Συνεταιρισμών - ΕΘΕΑΣ, Γεωπόνος.

Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχαν και είχαν από κοινού τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής, **η κα Χριστίνα Κουτσιούμπα** και ο **κ. Δημήτριος Μπίμπας**, Επιστημονικοί Συνεργάτες της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε δύο (2) συνεδριάσεις και η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίασή της, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 13 Ιανουαρίου 2026.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της 13ης Φεβρουαρίου 2026, διατύπωσε την υπ' αριθ. 366 Γνώμη της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ 4
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ 10
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ- Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ 18
ΣΧΟΛΙΑ ΟΚΕ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ Ν/Σ 24
ΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 29
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ο.Κ.Ε. ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ 37

Γνώμη της Ο.Κ.Ε. επί του Σχ/Ν
του Υπ. Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

με τίτλο

«Νέο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, μεταφορά Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και λοιπές διατάξεις»

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Η διαπραγμάτευση του επόμενου Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου [1] στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνδέεται χρονικά με την εκπόνηση του εθνικού προγράμματος αναπτυξιακής στρατηγικής, όπου αναλύονται και εξειδικεύονται οι κεντρικές αναπτυξιακές στοχεύσεις της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Η διαμόρφωση του εθνικού αναπτυξιακού προγράμματος είναι ιδιαίτερα σημαντική διότι σταδιακά αναμένεται να υποκαταστήσει μεγάλο τμήμα των επενδυτικών πόρων που προέρχονταν από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας [2], σε ένα ανταγωνιστικό και πολυπολικό διεθνές περιβάλλον κορυφαίων γεωοικονομικών προκλήσεων και μεγάλων τεχνολογικών αλλαγών.

Παράλληλα, ο σχεδιασμός και η επικαιροποίηση του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου και του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος συμπίπτει χρονικά με την ανάδειξη σοβαρών γενικευμένων κρουσμάτων αδιαφάνειας και κατάχρησης πόρων που προορίζονταν για τον αγροτικό και κτηνοτροφικό πληθυσμό της χώρας.

Οι παραπάνω αναφερόμενες παθογένειες επιτείνονται και από τις δυσμενέστερες συνθήκες κόστους παραγωγής, τις κλιματικές μεταβολές αλλά και την

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en
[2] https://next-generation-eu.europa.eu/index_en

αδυναμία του κράτους να υποστηρίξει με συνέπεια και κατάλληλο σχεδιασμό τους αγροτικούς πληθυσμούς και να υλοποιήσει δημόσιες πολιτικές περιφερειακής ανασυγκρότησης.

Τούτο έχει αναμφίβολα πολλαπλές συνέπειες, αφού συντελεί στην επιδείνωση της θεσμικής και δημοσιονομικής αξιοπιστίας της χώρας- έπειτα από ένα μακρύ διάστημα βαρύτατων θυσιών της ελληνικής κοινωνίας και των εγχώριων οικονομικών φορέων- επιδρά δε αρνητικά και προς το στόχο της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης και της αντιστροφής του κλίματος ερήμωσης και εγκατάλειψης της υπαίθρου.

Είναι σαφές λοιπόν ότι η νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης προέκυψε ως απότοκο αυτών των έκτακτων επιβαρυντικών εξελίξεων, ενώ σε κανονικές συνθήκες θα προβλέπονταν δύο τουλάχιστον ξεχωριστά νομοθετήματα, βάσει των θεματικών περιοχών στις οποίες εκτείνονται τα 102 άρθρα.

Συνοπτικά, το νομοσχέδιο υπό διαβούλευση [3] «Νέο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, μεταφορά Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και λοιπές διατάξεις» περιλαμβάνει δυο μεγάλα διακριτά με βάση τη θεματική τους τμήματα: α) τη διαδικασία κατάρτισης του νέου εθνικού αναπτυξιακού προγράμματος για την επόμενη προγραμματική περίοδο με προβλέψεις για τον επενδυτικό σχεδιασμό και β) τον τρόπο μεταφοράς αρμοδιοτήτων και διαδικασιών του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. (Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων) στην Α.Α.Δ.Ε. (Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων). Ένα τελευταίο τμήμα του νομοσχεδίου αφιερώνεται στη διευθέτηση ορισμένων επειγουσών για το νομοθέτη πολυθεματικών εκκρεμοτήτων.

Ως προς το νέο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, το νομοσχέδιο συνοπτικά επιχειρεί να διαμορφώσει έναν διακριτό μηχανισμό εποπτείας, συντονισμού και εκτέλεσης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) από άλλους αντίστοιχους μηχανισμούς διαχείρισης δημοσίων εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων. Θέτει,

[3] https://www.opengov.gr/minfin/?p=13828

επομένως, τους κανόνες λειτουργίας ενός χρηματοδοτικού αναπτυξιακού ταμείου που υφίσταται ήδη από το 2020 (ΕΠΑ 2020-2025), με σκοπό ενδεχομένως την υπερκέραση δυσχερειών που πιθανόν εντοπίστηκαν από την αρμόδια πολιτική ηγεσία, οι οποίες πλην όμως δεν αναφέρονται στο κείμενο του νομοσχεδίου, ώστε να καταστεί δυνατό να αξιολογηθεί τελικά εάν οι επιχειρούμενες παρεμβάσεις επιλύουν γνωστά προβλήματα ή όχι.

Αναφορικά με την αναγκαία συνθήκη αναδιάρθρωσης του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., το νομοσχέδιο εισάγει ορισμένες σημαντικές αλλαγές στον μηχανισμό πληρωμών των αγροτικών επιδοτήσεων και οργάνωσης των λειτουργιών, ως κάτωθι:

1) Η Α.Α.Δ.Ε. αναλαμβάνει τον ρόλο κεντρικού διαχειριστή πληρωμών για όλες τις ενισχύσεις που εμπίπτουν στην Κοινή Αγροτική Πολιτική.
2) Προβλέπεται μεταφορά προσωπικού από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε. και τριετής απαγόρευση μετακινήσεων αυτού.
3) Διαμορφώνεται ένας σύγχρονος μηχανισμός ανάκτησης παρανόμως και αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί μείζον ζήτημα την απρόσκοπτη και δίκαιη διάθεση των αναπτυξιακών πόρων στους δικαιούχους και την αποτελεσματική λειτουργία των υπηρεσιών του κράτους που διαχειρίζονται αναπτυξιακά κονδύλια και αντιλαμβάνεται ότι οι πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με παράνομες ή/και παράτυπες καταβολές επιδοτήσεων (αναμένοντας βεβαίως τις τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις) έχουν διαμορφώσει μια συνθήκη ανεπίστρεπτη ως προς το βαθμό αξιοπιστίας των μηχανισμών ελέγχου του Ελληνικού Κράτους. Το δε πλήγμα της αξιοπιστίας είναι τόσο βαρύ που η ελληνική κυβέρνηση υποχρεώνεται σε μεταφορά αρμοδιοτήτων ενός σημαντικού οργανισμού που διαχειρίζεται [4] περίπου 3 δις ευρώ το χρόνο, προκειμένου όπως θρυλείται να μην υπάρξει κίνδυνος αναστολής καταβολής των αγροτικών επιδοτήσεων.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η συγκεκριμένη περίπτωση του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. που αναδείχθηκε πρόσφατα στο δημόσιο βίο αποτελεί ένα κραυγαλέο παράδειγμα

[4] https://www.opekepe.gr/homepage-gr/opekepe-organisation-history-gr

πελατειακότητας, αδιαφάνειας, διαφθοράς που διαπερνά ασφαλώς ολόκληρο το οικοδόμημα της διοικητικής πυραμίδας του κράτους. Επιπροσθέτως, φαίνεται να μην πρόκειται για ένα μεμονωμένο «τοπικό» σύμπτωμα κατάχρησης οικονομικής εξουσίας και διασπάθισης του δημοσίου χρήματος, αλλά σύμπτωμα με ευρείες προεκτάσεις για τους όρους επιβίωσης της υπαίθρου και την οργάνωση του πρωτογενούς τομέα. Η αποτυχία ή η παρεμπόδιση των υπηρεσιών του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. να επιτελέσουν αποτελεσματικά το έργο τους καταδεικνύει, επίσης, τον δομικά εσφαλμένο προσανατολισμό των μεταρρυθμίσεων των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, καθώς φαίνεται να απέτυχαν να εντοπίσουν και να θεραπεύσουν έγκαιρα μια από τις κυριότερες αδυναμίες και παθογένειες της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, όπως αυτή της αναποτελεσματικής οργάνωσης των πληρωμών/ εισπράξεων με τη χρησιμοποίηση σύγχρονων συστημάτων ελέγχου. Εξάλλου, παρόμοια φαινόμενα εντοπίζονται να συμβαίνουν σχετικά με την αξιολόγηση των λειτουργιών των θεσμών οικονομικής δημοκρατίας και σε άλλα παρεμφερή πεδία που σχετίζονται με τη γαιοκτησία και αξιοποίηση του real estate (βλέπετε επίσης λειτουργία Κτηματολογίου, Δασικούς Χάρτες, απονομή δικαιοσύνης, διαχείριση ιδιωτικού χρέους, λειτουργία τραπεζών και διαχειριστών funds).

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το σχέδιο νόμου, όπως έχει κατατεθεί, θα έπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο ευρύτερης διαβούλευσης και μεθοδικότερης επεξεργασίας, εισάγοντας ουσιώδεις αλλαγές στο διοικητικό σχήμα, τις διαδικασίες ελέγχου και πληρωμών σε τοπικό και κεντρικό επίπεδο. Η μετάθεση ευθύνης που λαμβάνει χώρα με τη μεταφορά αρμοδιοτήτων από ένα πυλώνα κυβερνητικής/ δημόσιας πολιτικής σε μια ανεξάρτητη αρχή επιφορτισμένη με την είσπραξη των εσόδων του κράτους, εκτιμάται ότι θα προσκρούσει σε τεχνικά, χρονικά και νομοθετικά εμπόδια, ενώ στην ουσία οι ίδιοι υπάλληλοι θα κληθούν να επιτελέσουν το ίδιο έργο υπό άλλη σφραγίδα. Επισημαίνεται σχετικά ότι θα έπρεπε να είχαν ήδη δρομολογηθεί αποτελεσματικότερες λύσεις εκ μέρους της πολιτείας, καθώς οι ενδείξεις αναποτελεσματικής λειτουργίας και μη χρηστής διακυβέρνησης του οργανισμού ήταν ήδη ορατές τα τελευταία χρόνια, έπειτα και από την εμπλοκή των ευρωπαϊκών δικαστικών αρχών.

Διαπιστώνοντας τα παραπάνω, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η μεταφορά αρμοδιότητας του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε. πρέπει να αποτελέσει προσωρινή μεταβατική λύση ορισμένων ετών για να αποφευχθεί η απώλεια κονδυλίων. Ενδιάμεσα, η Ο.Κ.Ε προτείνει την άμεση εκκίνηση διαδικασιών τεχνικής και θεσμικής διαβούλευσης (στις οποίες θα συμμετέχει και η ίδια) για το σχεδιασμό και τη σύσταση ενός νέου φορέα που θα λειτουργεί ως σύγχρονος πιστοποιημένος φορέας αγροτικών πληρωμών, συνδεδεμένος με τον Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης προς την κατεύθυνση υλοποίησης των προγραμμάτων, ελέγχου και ενταλματοποίησης των πληρωμών τους.

Επισημαίνεται ότι στην παρούσα νομοθετική πρόταση δεν υπήρχε μέχρι και την αποστολή του σχεδίου νόμου στην Ο.Κ.Ε. αναρτημένη αιτιολογική έκθεση/ ανάλυση συνεπειών ρύθμισης, γεγονός που δυσχεραίνει περαιτέρω την έγκυρη και έγκαιρη αξιολόγηση των προτεινόμενων διατάξεων, σύμφωνα με τα όσα έχουν αναρτηθεί στη Δημόσια Διαβούλευση 24.11.2025. Το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου αναρτήθηκε στην πλατφόρμα της Ανοιχτής Διακυβέρνησης στις 24/11/2025 ώρα 23:55, με καταληκτική ημέρα ώρα ολοκλήρωσης της διαδικασίας στις 08/12/2025 ώρα 10:00. Δηλαδή συνολικά, 13 ημέρες και 10 ώρες.

Ο χρόνος για την αποδοτική επεξεργασία του νομοσχεδίου, απουσία μάλιστα της αιτιολογικής έκθεσης/ανάλυσης συνεπειών ρύθμισης δεν κρίνεται επαρκής για τον αναγνώστη, τους επιστημονικούς και τους κοινωνικούς φορείς. Όπως έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει σε προηγούμενες γνώμες της, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο επίσημος χρόνος της διαβούλευσης, πέραν του χρόνου προδιαβούλευσης και συζήτησης με τους κοινωνικούς εταίρους, θα πρέπει να είναι ικανός ώστε να μπορεί να εκπονηθεί μια πλήρης και συμπεριληπτική γνωμοδότηση, κατόπιν της προβλεπόμενης εκ του νόμου διαδικασίας και των απαραίτητων συνεδριάσεων των οργάνων της. Στις δε περιπτώσεις κατά τις οποίες εισάγεται αναθεωρημένη έκδοση προς ψήφιση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να προβλέπεται επιπλέον χρόνος μιας εβδομάδας για την αξιολόγηση των επικαιροποιημένων προτεινόμενων διατάξεων.

Το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο εστάλη στην Ο.Κ.Ε. στις 25-11-2025 με μνεία για την υποβολή Γνώμης το αργότερο έως την Παρασκευή, 05-12-2025.

Λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης σημασίας των διατάξεων (Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης και μεταφορά αρμοδιοτήτων Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε.) που περιέχει, η προθεσμία 10 ημερών είναι ελάχιστη, προκειμένου να μπορέσει να εκπονηθεί μια γνωμοδότηση που να αποτελεί αποτέλεσμα ενδελεχούς επεξεργασίας όλων των τιθέμενων ζητημάτων. Άλλωστε, είναι σημαντικό να υπάρχει αρκετός χρόνος προκειμένου να λάβει χώρα σε πραγματικό χρόνο ο κοινωνικός διάλογος, κάτι που αναγνωρίζεται από τον ιδρυτικό νόμο της Ο.Κ.Ε. 2232/1994, ο οποίος στο άρθρο 2 παρ. 2 ορίζει ότι η Ο.Κ.Ε. διατυπώνει τη γνώμη της μέσα σε προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριάντα (30) ημερών και μεγαλύτερη των σαράντα πέντε (45) ημερών από τη γνωστοποίηση σε αυτή του θέματος. Μόνο μετά την πάροδο της προθεσμίας των σαράντα πέντε (45) ημερών η έλλειψη σχετικής γνώμης δεν εμποδίζει τη λήψη σχετικής απόφασης. Στο επόμενο εδάφιο του ίδιου άρθρου αναφέρεται η δυνατότητα σύντμησης της εν λόγω προθεσμίας σε δεκαπέντε μέρες μόνο όμως σε εξαιρετικά επείγουσες περίπτωσης. Το δε συγκεκριμένο σχέδιο νόμου δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί αν εμπίπτει στην κατηγορία του εξαιρετικά κατεπείγοντος, καθώς αφενός τίποτα σχετικό δεν αναφέρεται ούτε στο περιεχόμενο του, ούτε στην σχετική αλληλογραφία που το συνοδεύει, ενώ δεν μπορεί να διαγνωσθεί τέτοια επείγουσα περίπτωση με άλλον τρόπο.

Επιπλέον, η ετερογένεια των διατάξεων και ο κατακερματισμός των ρυθμίσεων χωρίς την απαραίτητη κωδικοποίηση και συνάφεια δυσχεραίνει την καλή νομοθέτηση, γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με την αποσπασματική διαδικασία διαβούλευσης δημιουργεί κίνδυνο να οδηγήσει σε δημιουργία διαφορών, αντί της επίλυσης ζητημάτων και σε πιθανή ανάγκη για νέα αναθεώρηση της σχετικής νομοθεσίας στο εγγύς μέλλον, με προφανείς συνέπειες για νοικοκυριά, επιχειρήσεις, επενδυτές και τις υπηρεσίες του κράτους.

Το σχέδιο νόμου *«Νέο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, μεταφορά Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και λοιπές διατάξεις»* περιλαμβάνει 103 άρθρα, τα οποία κατανέμονται σε πέντε (5) μέρη (ΜΕΡΟΣ Α' έως ΜΕΡΟΣ Ε').

Το Μέρος Α' με τίτλο «ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» αποτελείται από δέκα (10) Κεφάλαια.

Στο Κεφάλαιο Α' με τίτλο «ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ» (άρθρα 1 έως 3) ορίζεται ο σκοπός και το αντικείμενο του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.), ενώ παρατίθενται και οι ορισμοί για την εφαρμογή του παρόντος Μέρους.

Στο Κεφάλαιο Β' με τίτλο «ΣΤΟΧΟΙ, ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» (άρθρα 4 έως 5) απαριθμούνται οι αναπτυξιακοί στόχοι του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης και ρυθμίζονται τα ζητήματα του προϋπολογισμού και των πόρων αυτού.

Στο Κεφάλαιο Γ' με τίτλο «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» (άρθρα 6 εως 18) περιγράφεται η διαδικασία κατάρτιση και έγκρισης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) και των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων Ανάπτυξης και το πλαίσιο το περιεχομένου τους, καθορίζεται η διάρκεια των προγραμματικών περιόδων και ρυθμίζεται η παρακολούθηση της προόδου του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) και των αποτελεσμάτων αυτής, ενώ προβλέπεται και η δυνατότητα και οι όροι αναθεώρησης του Ε.Π.Α. Περαιτέρω, προβλέπεται δυνατότητα τροποποίησης των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων Ανάπτυξης και απαριθμούνται οι επιτρεπτές περιπτώσεις τροποποίησης, προβλέπεται δυνατότητα και για την ανακατανομή πόρων μεταξύ προγραμμάτων, αναπτυξιακών στόχων και προτεραιοτήτων και το μέγιστο ποσοστό αυτών, ενώ ρυθμίζεται και το ενδεχόμενο υπερδέσμευσης του προϋπολογισμού Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων Ανάπτυξης. Επιπλέον, προβλέπεται η συμπληρωματικότητα του Ε.Π.Α. με τα

συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τα ειδικά προγράμματα ανάπτυξης, καθώς και μεταξύ των Τ.Π.Α. και Π.Π.Α., η κατάρτιση Ειδικών Προγραμμάτων, η έγκριση και υλοποίηση ειδικού προγράμματος αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, καθώς και η δυνατότητα δημιουργίας αποθεματικού του Ε.Π.Α. για την αντιμετώπιση κατεπειγουσών συνεπειών κρίσεων και εκτάκτων αναγκών. Τέλος, προβλέπονται ενέργειες για τεχνική βοήθεια στο πλαίσιο των προγραμμάτων του Ε.Π.Α. και ορίζονται η διαδικασία, οι δικαιούχοι και η χρηματοδότησή αυτών.

Στο Κεφάλαιο Δ' με τίτλο «ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ» (άρθρα 19 έως 33) απαριθμούνται οι επιλέξιμες κατηγορίες δράσεων, ορίζονται οι επιλέξιμες δαπάνες, οι κανόνες επιλεξιμότητας αυτών και οι μορφές χρηματοδότησής των ως άνω δράσεων. Επιπλέον, καθορίζεται Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των προγραμμάτων και έργων, ενώ απαριθμούνται οι κατηγορίες ενεργειών για την διαχείριση των Τ.Π.Α. και Π.Π.Α., καθώς και την παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων τους και καταγράφονται σε ειδικό εγχειρίδιο. Περαιτέρω, τίθεται το πλαίσιο για τις διαδικασίες ένταξης, τροποποίησης και ανάκλησης ένταξης έργων προς χρηματοδότηση από τα Τ.Π.Α. και Π.Π.Α., ενώ προβλέπεται και ο καθορισμός του ρυθμού ένταξης των πράξεων. Ρυθμίζονται ζητήματα ανάληψης νομικών δεσμεύσεων και παρακολούθησης, ελέγχου της υλοποίησης και ολοκλήρωσης των έργων και προβλέπονται τα έργα και οι δράσεις που στο πλαίσιο των Ε.Π.Α. αποτελούν κρατικές ενισχύσεις και οι διατάξεις που τις διέπουν υπό αυτο το πρίσμα. Επίσης, τίθενται προϋποθέσεις για έργα χρηματοδοτούμενα από δύο περιόδους Ε.Π.Α. και για προένταξη σε αυτό έργων με μηδενική ή περιορισμένη επιλέξιμη δαπάνη. Τέλος, καθορίζονται ευθύνες, δικαιώματα και υποχρεώσεις δικαιούχων, ο τρόπος αντιμετώπισης παρατυπιών και οι διαδικασίες ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως κτηθέντων ποσών, ενώ περιγράφονται και οι οφειλόμενες ενέργειες των εμπλεκομένων φορέων και δικαιούχων σχετικά με τη δημοσιότητας του Ε.Π.Α. και των έργων και προγραμμάτων στο πλαίσιο αυτού.

Στο Κεφάλαιο Ε' με τίτλο «ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΤΟΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» (άρθρα 34 έως 38) απονέμονται οι αρμοδιότητες των

αρχών για τα προγράμματα του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης, της υπηρεσίας συντονισμού και των υπηρεσιών διαχείρισης, δίνεται δυνατότητα ορισμού ενδιάμεσων φορέων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων του Ε.Π.Α., ενώ συστήνεται Επιτροπή Παρακολούθησης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης με αντίστοιχο καθορισμό του έργου, των αρμοδιοτήτων και της στελέχωσής της.

Το Κεφάλαιο ΣΤ' με τίτλο «ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ» (άρθρο 39) αναφέρεται στην στελέχωση της υπηρεσίας συντονισμού και των υπηρεσιών διαχείρισης του Ε.Π.Α., ενώ το Κεφάλαιο Ζ΄ με τίτλο «ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» (άρθρα 40 έως 42) αναφέρεται στην δημιουργία και τη λειτουργία μηχανισμού καταγγελιών, καθορίζει περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων και θέτει το πλαίσιο μεταβατικής περιόδου διαχείρισης για τα έργα του Ε.Π.Α. 2021 – 2025.

Στο Κεφάλαιο Η' με τίτλο «ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» (άρθρο 43) ορίζεται η ανάπτυξη και λειτουργία Ο.Π.Σ.-Ε.Π.Α. και οι προδιαγραφές αυτού. Το Κεφάλαιο Θ' με τίτλο «ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» (άρθρο 44) αφορά στο χαρακτήρα και τον τρόπο λειτουργίας χρηματοδοτήσεων και πληρωμών. Στο Κεφάλαιο Ι' με τίτλο «ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΙΚΕΣ, ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΜΕΡΟΥΣ Α'» περιλαμβάνονται οι εν λόγω διατάξεις στα άρθρα 45 έως 47.

Το Μέρος Β' με τίτλο «ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ» αποτελείται από τρία (3) Κεφάλαια.

Στο Κεφάλαιο Α' με τίτλο «ΣΚΟΠΟΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ» (άρθρα 48 έως 49) ορίζεται ο σκοπός και το αντικείμενο του Αναπτυξιακού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΑΠΔΕ).

Στο Κεφάλαιο Β' με τίτλο «ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ» (άρθρα 50 έως 58) περιλαμβάνονται ρυθμίσεις σχετικά με τις δαπάνες έργων συνεισφοράς του ΑΠΔΕ, προβλέπεται σύσταση Παρατηρητηρίου

Δημόσιων Επενδύσεων και Αναπτυξιακών Αποτελεσμάτων και αρμοδιότητες, αποστολή και στελέχωση αυτού, λαμβάνονται μέτρα περιορισμού επιβάρυνσης των εθνικών πόρων στις περιπτώσεις συγχρηματοδοτούμενων πράξεων από Προγράμματα ΕΣΠΑ, πρόβλέπεται μη επιβολή περικοπής ορίου εθνικού για δημοσιονομικές διορθώσεις, πραγματοποιούνται τροποποιήσεις σε υφιστάμενες διατάξεις σχετικά με θέματα προσωπικού και επιλογής Προϊσταμένου της Ειδικής Υπηρεσίας ΧΜ ΕΟΧ, μετάταξης προσωπικού της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού του Ταμείου Ανάκαμψης, αποσπάσεων στην Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα και στις άμεσες θυγατρικές της και μετακινήσεις προσωπικού στην εταιρεία Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Ανώνυμη Εταιρεία και στις λοιπές θυγατρικές εταιρείες της.

Στο Κεφάλαιο Γ’ με τίτλο «ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΜΕΡΟΥΣ Β’» περιλαμβάνονται οι εν λόγω διατάξεις στα άρθρα 59 έως 60.

Το Μέρος Γ’ με τίτλο «ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ» αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια.

Στο Κεφάλαιο Α’ με τίτλο «ΣΚΟΠΟΣ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ» (άρθρα 61 και 62) αναφέρεται ως σκοπός των διατάξεων η ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της τεχνικής αξιοπιστίας του συστήματος πληρωμών γεωργικών ενισχύσεων, η εναρμόνιση με το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο και η διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των ενωσιακών πόρων και ως αντικείμενο η μεταφορά αρμοδιοτήτων του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε. και η ρύθμιση οργανωτικών, οικονομικών και λειτουργικών θεμάτων που ανακύπτουν από τη μεταφορά.

Στο Κεφάλαιο Β’ με τίτλο «ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ, ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ, ΟΡΓΑΝΙΚΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΡΕΜΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ» (άρθρα 63 έως 66) προβλέπεται αναλυτικά η διαδικασία μεταφοράς αρμοδιοτήτων του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε., ρυθμίζονται τα θέματα μεταφοράς οργανικών θέσεων, υπηρεσιακών μονάδων και προσωπικού, καθώς και ζητήματα δυνατότητας

μετακίνησής του, βαθμολογικής αντιμετώπισής του και υφισταμένων κατά τη μεταφορά δικαιωμάτων του. Περαιτέρω, ρυθμίζονται τα ζητήματα μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων, δικαιωμάτων, απαιτήσεων και των εν γένει λοιπών εννόμων σχέσεων, καθώς και μεταφοράς εκκρεμών υποθέσεων (διαδικασιών διαγωνισμών έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, δικών, διαδικασιών επίλυσης διαφορών, ερευνών) από τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε.

Το Κεφάλαιο Γ' με τίτλο «ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΩΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ» (άρθρα 67 έως 68) ορίζει συναρμοδιότητα του αρμοδίου Υπουργού και της Α.Α.Δ.Ε. για την έκδοση κανονιστικών πράξεων και αποφάσεων και καθορίζει τον τρόπο νομικής υποστήριξης και συνδρομής στην Α.Α.Δ.Ε. ως Οργανισμού Πληρωμών για νομικά ζητήματα που μέχρι πρότινος αφορούσαν τον Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.

Το Κεφάλαιο Δ' με τίτλο «ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ) (άρθρα 69 έως 77) εισάγει τροποποιήσεις σε προϋφιστάμενες διατάξεις που αφορούν σε ρυθμίσεις σχετικά με τη διαχείριση του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων και την αναμόρφωση διαδικασίας επιστροφής παρανόμως και αχρεωστήτως καταβληθέντων, τη σύσταση Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων στο πεδίο της αγροτικής πολιτικής, την αναμόρφωση της διαδικασίας κατάρτισης προϋπολογισμού του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων και τη ρύθμιση τεχνικών και λεπτομερειακών ζητημάτων για τη διαχείριση και λειτουργία του, τον ορισμό της Α.Α.Δ.Ε. ως εποπτευόμενου φορέα, τον ορισμό αρμοδίων οργάνων για τη διαχείριση εσόδων και δαπανών, τη διεύρυνση αρμοδιοτήτων των Υποδιοικητών της Α.Α.Δ.Ε. σε θέματα οργάνωσης πληρωμών, την αύξηση θέσεων ειδικών συνεργατών του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. και την πρόβλεψη θέσεων διοικητικών υπαλλήλων και μελών ΔΕΠ για την υποβοήθηση του έργου του και την αύξηση ειδικής αμοιβής των υπηρετούντων στο Γραφείο του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε., καθώς και των συντελεστών υπολογισμού του Βραβείου Επίτευξης Στόχων του ανθρώπινου δυναμικού της.

Στο Κεφάλαιο Ε’ με τίτλο «ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΜΕΡΟΥΣ Γ’» περιλαμβάνονται οι εν λόγω διατάξεις στα άρθρα 78 έως 80.

Το Μέρος Δ’ με τίτλο «ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ» περιλαμβάνει δύο (2) Κεφάλαια.

Το Κεφάλαιο Α’ με τίτλο «ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ» (άρθρο 81) αναφέρεται σε τροποποίηση που αφορά στην σταδιακή κατάργηση του συμψηφισμού της προσωπικής διαφοράς με τις εκάστοτε χορηγούμενες ετήσιες αυξήσεις των κυρίων συντάξεων και την καταβολή των σχετικών ποσών από 1.1.2026 και εν συνεχεία από 1.1.2027 (λαμβανομένων υπόψη και των επιγενόμενων σχετικών αυξήσεων κατά αντίστοιχα χρονικά διαστήματα).

Στο Κεφάλαιο Β’ με τίτλο «ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ» (άρθρα 82 έως 102) συμπεριλαμβάνεται τροποποίηση υφιστάμενης διάταξης που αφορά στην φορολογική αντιμετώπιση της αποζημίωσης που καταβάλλεται σε δικηγόρους για υπηρεσίες που παρέχουν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους σχετικά με την έκδοση πράξεων εγγραφής και εξάλειψως προσημειώσεων, την εγγραφή/διάλυση σωματείων και την τροποποίηση καταστατικών τους και την έκδοση κληρονομητηρίου (άρθ. 208, 787 και 819 ΚπολΔ), καθορίζονται όροι για πράξεις που υλοποιούνται από παρόχους υπηρεσιών ύδατος και φορείς διαχείρισης στερεών αποβλήτων στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2021-2027 και του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης, παρατείνονται οι προθεσμίες του μεταβατικού πλαισίου των Μητρώων Μελετητικών Επιχειρήσεων Ιδιωτικών Έργων και Εργοληπτικών Επιχειρήσεων Δημοσίων Έργων έως 30.6.2026, παρεκτείνεται χρονικά η σύνταξη και εκτέλεση του Προϋπολογισμού της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας για το έτος 2026 κατά τροποποίηση του ισχύοντος άρθρου, περιλαμβάνεται εξουσιοδοτική διάταξη για τη ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων επί της διαδικασίας επιστροφής της οικονομικής ενίσχυσης στους πληγέντες από τις φυσικές καταστροφές που προκλήθηκαν από την πορεία του μεσογειακού κυκλώνα «Ιανός» και τις συνεπακόλουθες πλημμύρες σε τροποποίηση της ισχύουσας διάταξης, επεκτείνεται η διάταξη του άρθρου 25 του ν. 4940/2022 (Α’ 112), περί κινήτρου επίτευξης δημοσιονομικών στόχων και στους υπαλλήλους της Γενικής Διεύθυνσης

Κρατικής Αρωγής και Συντονισμού για τα έτη 2026 και 2027, παρεκτείνεται η προθεσμία για πράξεις και έργα του ΤΠΑ και του ΑΠΔΕ έως 31.12.2026, εμπλουτίζονται οι αρμοδιότητες του Τμήματος Τεκμηρίωσης, Έρευνας και Ψηφιακής Υποστήριξης (Παρατηρητήριο) του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με την συλλογή δεδομένων (ποιοτικών και ποσοτικών) για την προώθηση πολιτικών ίσων ευκαιριών, προβλέπεται παραχώρηση χρήσης ακινήτων (τμήματα Α και Β του κτήματος Τατοΐου) από τα Υπουργεία Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στο Υπουργείο Πολιτισμού, παρατείνεται η προθεσμία περάτωσης εκκαθάρισης Ταμείου Αλληλοβοηθείας Υπαλλήλων Υπουργείου Πολιτισμού έως 31.7.2026, περιέχονται τροποποιήσεις στη διαδικασία επιλογής και την αμοιβή του Καλλιτεχνικός Διευθυντής του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου, ενώ προβλέπεται δυνατότητα παράτασης έκτακτου προσωπικού του ΕΑΠ έως την έκδοση των οριστικών αποτελεσμάτων προκηρυχθέντος διαγωνισμού του ΑΣΕΠ και όχι πέραν της 31.12.2026. Περιλαμβάνεται, επίσης, τροποποίηση του Κώδικα Φορολογίας Περιουσίας σχετικά με την δυνατότητα χρηματοδότησης αθλητικών εγκαταστάσεων που ανήκουν σε νπιδ και και νπδδ εποπτευόμενα από την Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, τις οποίες χρησιμοποιούν τα κλιμάκια των εθνικών ομάδων όλων των αναγνωρισμένων αθλητικών ομοσπονδιών για την προετοιμασία τους, ενώ παρεκτείνεται χρονικά και για το 2026 το ακατάσχετο της χρηματοδότησης αθλητικών ομάδων και της επιχορήγησης των Ειδικών Επιτροπών του από τα φορολογικά έσοδα τυχερών παιγνίων. Περαιτέρω, όσον αφορά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προδιορίζεται χρονικά το διάστημα προσδιορισμού δικασίμου από την κατάθεση της αγωγής το οποίο δεν μπορεί να ξεπερνά τις 210 ημέρες, προβλέπεται απόρριψη παραδεκτώς ασκηθείσας αίτησης αναίρεσης σε περίπτωση ερημοδικίας του αναιρεσείοντος (ασχέτως επισπεύδοντος συζήτησης), ενώ παρατείνονται χρονικά οι προθεσμίες που αφορούν σε μεταβατικές διατάξεις σχετικές με τη δημοσίευση διαθηκών και την έκδοση πιστοποιητικών, καθώς και τη σταδιακή ανάθεση διαταγών πληρωμής και διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεση κατά τροποποίηση των σχετικών ισχυουσών διατάξεων. Επίσης, ρυθμίζονται οι όροι, τα αρμόδια όργανα και η διαδικασία για τον επικείμενο έκτακτο διαγωνισμό δικαστικών υπαλλήλων της Εθνικής Σχολής Δικαστικών Λειτουργών. Τέλος, προβλεπεται η συμπερίληψη των υπαλλήλων του Υπουργείου Εξωτερικών στο σύστημα κινήτρων

και ανταμοιβής για έργα των Σχεδίων Δράσης του άρθρου 52 ν. 4622/2019, παρατείνεται το Ειδικό Πρόγραμμα Ενίσχυσης Δήμων έως 31.12.2026 (με δυνατότητα περαιτέρω παράτασης) και απαγορεύεται ο συμψηφισμός χρηματικών απαιτήσεων που επιδικάζονται σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου σε περίπτωση διαπίστωσης προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κρατουμένων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και την ΕΣΔΑ.

Με το Μέρος Ε' (άρθρο 103) ορίζεται ως χρόνος έναρξης ισχύος των υπό ψήφιση διατάξεων η δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά επιμέρους.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ- Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΕ

Η εκπόνηση και καθιέρωση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης συνιστά μια ουσιαστική θεσμική τομή για την ελληνική πολιτεία. Σκοπός του είναι ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός, η αποτελεσματική διαχείριση και η συστηματική εποπτεία της διάθεσης και αξιοποίησης των δημόσιων επενδυτικών και λοιπών χρηματοδοτικών πόρων από τις αρμόδιες αρχές, με απώτερο στόχο τη μεγιστοποίηση του αναπτυξιακού αποτελέσματος και τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων προς όφελος της οικονομίας και της κοινωνίας. Ταυτόχρονα, εξυπηρετείται εναρμόνιση των εθνικών αναπτυξιακών πολιτικών με τις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές.

Τα προγράμματα δημόσιων επενδύσεων, όπως το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.), ενεργοποιούν πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στην οικονομία, όπου η δαπάνη κάθε ευρώ σε υποδομές ή καινοτομία παράγει μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στο ΑΕΠ και την απασχόληση. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΔΝΤ και της ΕΚΤ, οι fiscal multipliers για δημόσιες επενδύσεις στην Ελλάδα φτάνουν 1,5-2,5 σε φάσεις ανάκαμψης, δηλαδή 1 δισ. € επένδυσης μπορεί να αυξήσει το ΑΕΠ κατά 1,5-2,5 δισ. € μέσω ιδιωτικής κατανάλωσης και εξαγωγών. Το Ταμείο Ανάκαμψης (RRF) από το 2021-2024 συνέβαλε σε ετήσια αύξηση ΑΕΠ κατά ~2,1%, με 18,2 δισ. € να ενεργοποιούν 30 δισ. € ιδιωτικών επενδύσεων και 200.000 νέες θέσεις εργασίας, ιδιαίτερα σε ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό.

Στην Ελλάδα, οι δημοσιονομικοί πολλαπλασιαστές (fiscal multipliers) είναι υψηλότεροι λόγω εξάρτησης από εξωτερική χρηματοδότηση και χαμηλής βάσης υποδομών: μελέτες του ΔΝΤ (2023) εκτιμούν 1,8 σε ορίζοντα έτους, υπερβαίνοντας τον μέσο όρο Ευρωζώνης (1,0-1,2), ενώ η Monokroussos & Thomakos (2015) δείχνουν 2,0-2,5 για το ΕΣΠΑ 2014-2020, με αύξηση παραγωγικότητας 1,5% ετησίως. Οι περικοπές επενδύσεων 2010-2013 μείωσαν το ΑΕΠ επιπλέον 2-3%, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για στοχευμένες δαπάνες σε πράσινη και ψηφιακή ανάπτυξη.

Αυτές οι επιδράσεις δημιουργούν θετικές αλυσιδωτές επιπτώσεις (cascade effects) σε ιδιωτικές επενδύσεις και περιφερειακή σύγκλιση, με τον OECD (2024) να

εκτιμά ότι 1% αύξηση δημόσιων επενδύσεων μειώνει ανεργία 0,5% και ενισχύει ΑΕΠ ανά περιφέρεια 0,3%. Στο Ε.Π.Α., η εστίαση σε στόχους όπως η πράσινη μετάβαση (Άρθρο 4) μπορεί να μεγιστοποιήσει αυτά τα οφέλη, συνδυάζοντας εθνικούς πόρους με RRF (Άρθρο 14), για βιώσιμη ανάπτυξη και μείωση χρέους.

Στην προηγούμενη σχετική γνώμη πρωτοβουλίας της [5] επί του σχεδίου «*Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025*», η Ο.Κ.Ε. σε διαβούλευση με τους κοινωνικούς φορείς και ειδικούς εμπειρογνώμονες είχε επισημάνει ορισμένους βασικούς άξονες ενός σύγχρονου προγράμματος εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής.

1. *Μείωση της ανεργίας και αύξηση της ποιοτικής απασχόλησης.*

2. Προσέλκυση καινοτόμων επενδύσεων και βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

3. Ενίσχυση εξωστρέφειας και εκσυγχρονισμός του παραγωγικού δυναμικού σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

4. Αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου και προσαρμογή των δεξιοτήτων στις σύγχρονες απαιτήσεις.

5. Μείωση φτώχειας και ανισοτήτων.

6. Προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς μας με ξεκάθαρους κανόνες και σαφείς τρόπους που θα επιτρέπουν το συνδυασμό της οικονομικής ανάπτυξης και την προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων.»

Σήμερα, αξιολογώντας την πορεία και την εξέλιξη της αναπτυξιακής πολιτικής μπορεί να ειπωθεί ότι ορισμένοι τομείς είχαν καλά αποτελέσματα την τελευταία πενταετία (πχ σημαντική μείωση ανεργίας και διάδοση ψηφιακών εργαλείων), ενώ

---

[5] https://oke.gr/sites/default/files/paremvasi_oke_shetika_me_to_ethniko_programma_anaptyxis_21_07_20_teliko.pdf

σε άλλα πεδία υφίστανται συγκεκριμένοι περιορισμοί (χαμηλή παραγωγικότητα, διατήρηση ανισότητας, αδυναμία απόκρισης κράτους στις κρίσεις).

Η Ο.Κ.Ε. εξέφρασε και τότε τη θέση ότι το «*Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης αποτελεί μια σημαντική θεσμική παρέμβαση/ τομή εκ μέρους της ελληνικής πολιτείας…. με στρατηγικό στόχο τη βελτιστοποίηση του παραγόμενου αναπτυξιακού αποτελέσματος*».

Εντούτοις, επισήμανε ορισμένες διαστάσεις της αναπτυξιακής πολιτικής που έχρηζαν πιο ενδελεχούς αξιολόγησης και αντιμετώπισης, όπως η σταθερά υψηλή σχέση κατανάλωσης- επένδυσης, η μειωμένη παραγωγικότητα, η χαμηλή πολλαπλασιαστική επίδραση των επενδυτικών προγραμμάτων, η υστέρηση τομέων, όπως η μεταποίηση και η αγροτική παραγωγή που κατέστησαν δυσανάλογα μεγάλη τη συμβολή / συνεισφορά του τομέα υπηρεσιών στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας, η χαμηλή αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα σε μείζονες τομείς προώθησης των επενδύσεων (αδειοδότηση, δικαιοσύνη, προσέλκυση θεσμικών επενδυτών).

Ένα από τα ζητήματα που είχαν καταγραφεί κατά την αξιολόγηση του προγράμματος 2021-2025 -και ενδεχομένως εξακολουθεί να υφίσταται σήμερα-ήταν η αδυναμία ικανοποιητικής αξιοποίησης κρίσιμων παραγωγικών και γεωστρατηγικών πλεονεκτημάτων (όπως το φυσικό περιβάλλον, η ποιότητα της αγροτικής παραγωγής, η γεωγραφική θέση ως προς την ανάπτυξη εμπορικών και ενεργειακών δικτύων, η ύπαρξη υψηλά εξειδικευμένου ανθρώπινου κεφαλαίου).

Μέρος αυτής της επιχειρηματολογίας φαίνεται να βρίσκει επί του παρόντος εφαρμογή στα πρόσφατα τεκταινόμενα στον πρωτογενή τομέα παραγωγής. Τόσο οι αβελτηρίες των δομών του κράτους, όσο και η μη αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων κεφαλαίων (σε βαθμό κατάχρησης και διασπάθισης) εμφανίζονται να συντηρούν ένα μοντέλο χαμηλής παραγωγικής δυναμικής, με μειωμένα πολλαπλασιαστικά οφέλη και αναπαραγωγή του μοντέλου γιγάντωσης του τομέα υπηρεσιών. Η περίπτωση των καταχρώμενων επιδοτήσεων του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. αντικατοπτρίζει αυτή τη νοσηρή εκδοχή ενός κράτους και μιας κοινωνικής

πραγματικότητας, όπου ο παρασιτισμός και η πελατειακότητα επικρατούν έναντι της παραγωγικότητας, της αριστείας και της αξιοπιστίας των ελεγκτικών μηχανισμών.

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Αναφορικά με διεθνείς καλές πρακτικές σχετικές με το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης και την σύγκλισή ή απόκλισή τους από το υπό εξέταση Σχέδιο Νόμου, αυτές συνοψίζονται ως εξής:

Όσο αφορά τον Στρατηγικό Σχεδιασμό: Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, ο εθνικός αναπτυξιακός προγραμματισμός συνδέεται άρρηκτα με τον μακροπρόθεσμο δημοσιονομικό προγραμματισμό, μια πρακτική που το νομοσχέδιο εν μέρει υιοθετεί, αναφέροντας ως παράγοντα του δεσμεύσεις από τον Πολυετή Δημοσιονομικό Προγραμματισμό. Μια βέλτιστη πρακτική από χώρες όπως η Γαλλία ή η Ιρλανδία είναι η Διακυβέρνηση Βάσει Προτεραιοτήτων (Priority-Based Budgeting). Οι εκθέσεις του ΟΟΣΑ (OECD) για τη δημόσια διοίκηση και τους προϋπολογισμούς τονίζουν τη χρήση των Εθνικών Στρατηγικών (π.χ., για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής) για την ενημέρωση και ευθυγράμμιση των προτεραιοτήτων του προϋπολογισμού και τη χρήση τους σε μεσοπρόθεσμα εργαλεία κατάρτισης του προϋπολογισμού. Η Γαλλία, για παράδειγμα, βασίζει την αναπτυξιακή της πολιτική σε πέντε σαφείς τομείς προτεραιότητας (όπως η εκπαίδευση και το κλίμα), δεσμεύοντας τους πόρους σε αυτές τις στρατηγικές.

Σε αυτό το μοντέλο, η έγκριση του κεντρικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (όπως το Ε.Π.Α.) δεν περιλαμβάνει μόνο την κατανομή ανά Υπουργείο/Περιφέρεια (Τ.Π.Α./Π.Π.Α.), αλλά και την άμεση δέσμευση ποσοστών πόρων σε συγκεκριμένες αναπτυξιακές προτεραιότητες (π.χ., "Πράσινη Ανάπτυξη", "Ψηφιακός Μετασχηματισμός") ήδη από το εγκριτικό στάδιο. Αυτό επιτρέπει την ταχύτερη κινητοποίηση των πόρων και μειώνει τον κίνδυνο καθυστερήσεων που προκύπτουν από την αναμονή της μεταγενέστερης «Εξειδίκευσης» των Προγραμμάτων, η οποία στο ελληνικό νομοσχέδιο καθορίζεται σε δεύτερο χρόνο, μετά την έγκριση του Ε.Π.Α..

Όσον αφορά την Αξιολόγηση και Λογοδοσία: Η θέσπιση ανεξάρτητων μηχανισμών αξιολόγησης και αναθεώρησης αποτελεί διεθνή πρακτική για τη

διασφάλιση της λογοδοσίας των δημόσιων επενδύσεων. Χώρες όπως η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο χρησιμοποιούν Ανεξάρτητα Γραφεία Αξιολόγησης Δημοσίων Επενδύσεων (παρόμοια με τη λογική του *Παρατηρητηρίου Δημοσίων Επενδύσεων*) που είναι στελεχωμένα με εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή[6] και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο[7] επισημαίνουν την αναγκαιότητα για «Ex-post Reviews» (εκ των υστέρων αξιολογήσεις) και τη χρήση Ανώτατων Αρχών Ελέγχου (Supreme Audit Offices) για τη διενέργεια ελέγχων επιδόσεων (performance audits) για τη διασφάλιση της «απόλυτης σχέσης ποιότητας-τιμής» (absolute value for money) σε έργα δημόσιων επενδύσεων. Το Ηνωμένο Βασίλειο (UK) είναι συχνό παράδειγμα για τη φιλοδοξία του να καταγράφει τον τελικό αντίκτυπο και όχι απλώς τα άμεσα αποτελέσματα των παρεμβάσεων. Συνεπώς, οι καλές πρακτικές υποδεικνύουν: πρώτον, τη σύνδεση της αναθεώρησης του Προγράμματος με τα αποτέλεσμα των εκθέσεων παρακολούθησης (π.χ. αναθεώρηση αν προκύπτει σημαντική απόκλιση από την προγραμματισμένη πρόοδο) και δεύτερον, την ενίσχυση του ρόλου του Παρατηρητηρίου όχι μόνο στην καταγραφή, αλλά και στον προληπτικό έλεγχο της ποιότητας των έργων (Project Appraisal) πριν από την ένταξή τους, ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη αναπτυξιακή επίδραση και να μειώνονται οι δημοσιονομικές διορθώσεις στο μέλλον.

Όσον αφορά την Διαβούλευση και Συμμετοχή της Κοινωνίας: Στην Ολλανδία και τις Σκανδιναβικές χώρες για παράδειγμα, η διαβούλευση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης και των επιμέρους Προγραμμάτων γίνεται με πολύ ευρύτερη και πιο δεσμευτική διαδικασία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει ελάχιστα πρότυπα για τη διαβούλευση του κοινού κατά την προετοιμασία νομοθεσίας και πολιτικών. Για μείζονες πρωτοβουλίες, ο συνιστώμενος χρόνος διαβούλευσης είναι 12 εβδομάδες (περίπου 3 μήνες), έναντι των 15 ημερών που προβλέπει το ελληνικό νομοσχέδιο. Τα πρότυπα αυτά τονίζουν την διαφάνεια, την λογοδοσία και την

[6] Manescu, C. B. (2021). *Public Investment Management in the EU Key Features and Practices* (No. 154). Directorate General Economic and Financial Affairs (DG ECFIN), European Commission.
[7] Hearne, E. (2025). Improving the Efficiency of Public Investment in Infrastructure in Belgium.*IMF Selected Issues Paper*.

αποτελεσματικότητα («Consult at a time where stakeholder views can still make a difference»).

Συνεπώς, η διεθνής πρακτική δείχνει ότι: α) η διάρκεια της διαβούλευσης είναι συνήθως μεγαλύτερη για τόσο κρίσιμα πολυετή προγράμματα, ώστε να επιτρέπεται ουσιαστική συμμετοχή, και β) η διαβούλευση επεκτείνεται και στη φάση της Εξειδίκευσης των προγραμμάτων (δηλαδή, στους ειδικούς στόχους και τις προτεραιότητες), όχι μόνο στο αρχικό σχέδιο. Επιπλέον, η Επιτροπή Παρακολούθησης, η οποία έχει κεντρικό ρόλο στην εξειδίκευση και την αξιολόγηση, θα μπορούσε, κατά τα πρότυπα της Ε.Ε., να ενισχύσει τη διαφάνειά της με τη δημοσίευση αναλυτικών πρακτικών και αιτιολογήσεων για τις αποφάσεις κατανομής των πόρων σε επίπεδο προτεραιοτήτων.

Όπως προαναφέρθηκε, στο πρώτο μέρος του νομοσχεδίου παρουσιάζονται οι διατάξεις για το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης και ακολουθούν οι ρυθμίσεις για το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί σημαντική τη συμπερίληψη του σκέλους της διαχείρισης κρίσεων, ως μέρους αυτής της διαδικασίας, καθώς αντανακλά την ανάγκη προσαρμογής στις σύγχρονες προκλήσεις που επιφέρει, τόσο η κλιματική αλλαγή, όσο και η εντεινόμενη διεθνής και περιφερειακή αβεβαιότητα.

Το νομοσχέδιο ενώ έχει ορισμένα θετικά στοιχεία, δύναται να οδηγήσει σε αντίθετη κατεύθυνση από τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές διαφάνειας που ισχύουν στο ΕΣΠΑ και το Ταμείο Ανάκαμψης, καθώς δίνει υπερεξουσίες στην εκτελεστική εξουσία, αποδυναμώνει τον κοινοβουλευτικό και κοινωνικό έλεγχο και αφήνει περιθώρια για αδιαφανείς ανακατανομές και ειδικά προγράμματα «εκτός ραντάρ».

Αρχικά, το Ε.Π.Α. ορθώς θεσπίζει νέους μηχανισμούς (όπως το Παρατηρητήριο Δημοσίων Επενδύσεων) που ενισχύουν τη λογοδοσία βάσει αποτελεσμάτων, ενώ και προβλεπόμενη η αρχή της συμπληρωματικότητας με το RRF και το ΕΣΠΑ είναι κρίσιμη για τη μεγιστοποίηση των πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων της δημόσιας επένδυσης.

Ωστόσο, στον αντίποδα, σημεία προβληματισμού αποτελούν:

- Η Καθυστέρηση Ενεργοποίησης Ελέγχου: Η πρόβλεψη για την έναρξη λειτουργίας του Μηχανισμού Καταγγελιών για το Ε.Π.Α. την 1η Ιανουαρίου 2027 αποτελεί σημαντικό περιορισμό στη διαφάνεια, καθώς αναβάλλεται η εφαρμογή ενός κρίσιμου εργαλείου προληπτικού ελέγχου κατά την έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου.

- Ο Περιορισμός Κοινωνικού Ελέγχου: Η προβλεπόμενη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης του Ε.Π.Α. —μόλις δεκαπέντε (15) ημέρες— κρίνεται

ιδιαίτερα σύντομη για ένα πολυετές αναπτυξιακό πρόγραμμα, περιορίζοντας τον ουσιαστικό κοινωνικό έλεγχο και τον διάλογο.

- Η Διαχείριση Πόρων και Η Ασάφεια: Η δυνατότητα ανακατανομής πόρων μεταξύ προγραμμάτων έως είκοσι τοις εκατό (20%) και η πρόβλεψη για τη θέσπιση ειδικών κανόνων διαχείρισης και ελέγχου για τα Ειδικά Προγράμματα («εκτός αν ορίζεται διαφορετικά» στο Σ.Δ.Ε.) ενδέχεται να προσδώσει υπερβολική ευελιξία στην εκτελεστική εξουσία για τη διαχείριση των πόρων, γεγονός που θα πρέπει να αντισταθμιστεί με αυξημένη εκ των υστέρων λογοδοσία και διαφάνεια.

Συμπερασματικά, ενώ η νομοθεσία λαμβάνει σημαντικά μεταρρυθμιστικά μέτρα, η πλήρης επιτυχία της θα κριθεί από την ικανότητα της Πολιτείας να αποτρέψει τους πιθανούς κινδύνους αδιαφάνειας και συγκρούσεων συμφερόντων που ελλοχεύουν στις εξαιρέσεις και τις καθυστερήσεις εφαρμογής των μηχανισμών ελέγχου.

Σε ότι αφορά αντίστοιχα τις ρυθμίσεις που αφορούν το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, πέραν των προβλέψεων για τις μετακινήσεις και την υπηρεσιακή σχέση των απασχολούμενων υπαλλήλων σε διάφορες οργανικές μονάδες του Υπουργείου ή της Αναπτυξιακής Τράπεζας, ξεχωρίζει η προτεινόμενη δημιουργία «Παρατηρητηρίου Δημοσίων Επενδύσεων και Αναπτυξιακών Αποτελεσμάτων», το οποίο, αν και θα αποτελεί λειτουργική μονάδα της Γενικής Γραμματείας Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης, η οργάνωση και λειτουργία της ανατίθεται άνευ προϋποθέσεων στον αρμόδιο για το ΑΠΔΕ Υπουργό και τον πολιτικό προϊστάμενο της ως άνω Γραμματείας. Πέραν της γενικότερης αοριστίας που περιβάλλει το προτεινόμενο «Παρατηρητήριο», εντύπωση προκαλεί η απουσία κάθε πρόνοιας συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των αναπτυξιακών πόρων και των δημοσίων πόρων που διατίθενται για αναπτυξιακά προγράμματα, η απουσία δεσμεύσεων διαφάνειας και αξιολόγησης των συμπερασμάτων αυτής της νέας μονάδας και η δυνατότητα σε κάθε ενδιαφερόμενο να λαμβάνει γνώση τόσο για τα αποτελέσματα όσο και για τις προτάσεις που κατατίθενται στα πλαίσια του έργου του.

Σε ότι αφορά την μεταφορά του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε., είναι προφανές ότι πρόκειται για μια πολιτική απόφαση διασκέδασης των προβλημάτων που αφορούν στη διαχείριση και απόδοση των αγροτικών ενισχύσεων στους πραγματικούς δικαιούχους αυτών, ως μια λύση ανάγκης που έρχεται ως αποτέλεσμα της διαχείρισης των σχετικών ευρωπαϊκών κονδυλίων τα προηγούμενα χρόνια. Προβληματισμό προκαλεί το γεγονός της ανάθεσης στην Α.Α.Δ.Ε. αρμοδιοτήτων διακρίβωσης πραγματικών δικαιούχων και απόδοσης πληρωμών, δεδομένου ότι η Α.Α.Δ.Ε. αποτελεί μηχανισμό είσπραξης απαιτήσεων του κράτους και όχι διαχείρισης κονδυλίων, ελέγχου πραγματικών δικαιούχων και διεκπεραίωσης πληρωμών. Αντίστοιχα, πολλά ερωτήματα προκαλεί η σημαντική αποδυνάμωση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ενός κρίσιμου για τα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας Υπουργείου. Η διαδικασία, άλλωστε, απλής δια νόμου μεταφοράς των σχετικών πιστοποιήσεων του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε., αποκαλύπτει υπαρκτές δυνατότητες αναζήτησης και άλλων λύσεων πέραν της ενίσχυσης του εισπρακτικού μηχανισμού του κράτους με αρμοδιότητες διαχείρισης κρίσιμων ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Τα τελευταία χρόνια η Εθνική Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΘ.Ε.Α.Σ.), ως θεσμικός φορέας εκπροσώπησης των Αγροτικών Συνεταιρισμών και των αγροτών μελών τους, έχει επανειλημμένως επισημάνει τα προβλήματα των παραγωγών που ανακύπτουν από τις εσφαλμένες ή καθυστερημένες πληρωμές, οι οποίες έχουν οδηγήσει τον αγροτικό τομέα σε μια παρατεταμένη κατάσταση στασιμότητας που δεν είναι άσχετη με την μη σωστή λειτουργία του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. και έχει ως αποτέλεσμα τμήμα των ενισχύσεων να μην καταβάλλονται σε όσους πραγματικά παράγουν. Ενδεικτικό της δυσλειτουργίας του υφιστάμενου συστήματος είναι το γεγονός ότι, για το έτος 2024, η υποβολή των Δηλώσεων Ενιαίας Αίτησης Ενίσχυσης (ΟΣΔΕ) ξεκίνησε στην Ελλάδα μόλις στις 15 Ιουλίου για τα πιστοποιημένα ΚΥΔ. Η καθυστερημένη ενεργοποίηση της διαδικασίας δημιούργησε ένα σπιράλ προβλημάτων και τοποθέτησε τη χώρα σε εμφανώς δυσμενέστερη θέση σε σχέση με άλλες μεσογειακές χώρες, στις οποίες η περίοδος υποβολής είχε ανοίξει πολύ νωρίτερα — μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου 2024 (όπως στην Ισπανία, τη Γαλλία και την Πορτογαλία).

Έτσι μετά από λειτουργία 25 χρόνων και πλέον ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., ο Ελληνικός Οργανισμός Πληρωμών εξαιτίας των ανωτέρω αναφερόμενων προβλημάτων και του σκανδάλου που βρίσκεται σε εξέλιξη, τέθηκε σε επιτήρηση από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων το 2024 και μπροστά στον κίνδυνό απώλειας της πιστοποίησής τους, που θα σήμαινε το σταμάτημα της καταβολής των ενισχύσεων ύψους 3 δις ευρώ περίπου στους αγρότες, επιλέγεται να ενσωματωθεί στην Α.Α.Δ.Ε. για αυτόν ακριβώς τον λόγο.

Ο Οργανισμός Πληρωμών Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε., είναι σε κάθε περίπτωση ένας αναπτυξιακός Οργανισμός στενά συνυφασμένος με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και την αγροτική παραγωγή και ανάπτυξη. Άλλωστε, για αυτό και το κοινοτικό πλαίσιο της ΚΑΠ, επιβάλει την εποπτεία του από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Τα ποσά που διαχειρίζεται με την μορφή των πληρωμών σε κάθε επταετή προγραμματική περίοδο ανέρχονται περί τα 20 δις ευρώ.

Η μεταφορά του σε ένα περιβάλλον με εντελώς διαφορετικά στοιχεία και προτεραιότητες λειτουργίας, όπως η Α.Α.Δ.Ε., εξυπηρετεί μόνο την διάσταση της λειτουργίας του, ως ένα εν δυνάμει λογιστήριο που θα πρέπει να λειτουργεί σωστά. Όλες οι άλλες συνέργειες και προτεραιότητες που υπήρχαν κινδυνεύουν να χαθούν, με πιο σοβαρή αυτή της άμεσης ανταλλαγής στοιχείων για την χάραξη πολιτικών στον πρωτογενή τομέα.

Το παρόν νομοσχέδιο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών έρχεται να δώσει μια ad hoc -συμφωνημένη με την ΕΕ- λύση, που πλην όμως δεν θα είναι σε θέση να δώσει απάντηση στην ολοκληρωμένη λειτουργία που απαιτείται. Η συνεισφορά της Α.Α.Δ.Ε. με τα φορολογικά παραστατικά και τις διασταυρώσεις που όντως υποβοηθούν τον έλεγχο είναι κρίσιμη κατά την παρούσα χρονική περίοδο, αλλά θα μπορούσε και εξακολουθεί να υπάρχει δυνατότητα να είχε συμβεί με καλύτερη διαλειτουργική συνεργασία Α.Α.Δ.Ε. και Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.. Ενδεδειγμένο θα ήταν η μετάβαση αυτή να συνδυαστεί με ένα πλήρες διετές ή τριετές πρόγραμμα αλλαγής των σημερινών δομών του Οργανισμού και με την Νέα Προγραμματική Περίοδο μετά το 2027 να λειτουργήσει αυτόνομα μέσα στο γεωργικό και

αναπτυξιακό περιβάλλον του Υπουργείου Αγροτικής και Τροφίμων κοντά στους παραγωγούς και τους Συνεταιρισμούς. Αυτό γιατί οι τελευταίες προσπάθειες πληρωμών και με την συνεργασία της Α.Α.Δ.Ε. αποτέλεσαν μια ουσιαστική λύση στα χρόνια προβλήματα που αφορούν τις πληρωμές και τις ενισχύσεις των αγροτών. Η Α.Α.Δ.Ε. παραμένει ο κύριος μηχανισμός είσπραξης εσόδων για τα κράτος και συνεπώς έχει διαφορετικό προσανατολισμό και ακολούθως μικρότερη αποδοχή από τους αγρότες, σημείο καθοριστικό για την σωστή λειτουργία της και ως Οργανισμός πληρωμών γεωργικών ενισχύσεων.

Σε ό,τι αφορά τέλος τις λοιπές ρυθμίσεις του προτεινόμενου νομοσχεδίου, το εύρος και οι διαστάσεις των προτεινόμενων διατάξεων με τη συμπερίληψη πολλών και ασύνδετων εκτός βασικού πλαισίου διατάξεων δημιουργεί προβλήματα και στην ερμηνεία τους. Η συμπερίληψη πολυάριθμων τροπολογιών στο σώμα νομοσχεδίων, δεν αλλάζει την ουσία του στοιχείου κακής νομοθέτησης και πολυδιάσπασης της νομοθεσίας. Σε κάθε περίπτωση όμως η συνήθης διαχρονική πρακτική της εκτελεστικής εξουσίας να παρατείνει διαρκώς τιθέμενες από την ίδια προθεσμίες, αναδεικνύει, είτε την λάθος εκτίμηση των αναγκαίων χρονικών διαστημάτων, είτε την αδυναμία ανταπόκρισης στις προθεσμίες των υπηρεσιών ή των προσώπων που αναλαμβάνουν την εκάστοτε αρμοδιότητα.

Στη συγκεκριμένη ενότητα αξιολογούνται οι προτεινόμενες ρυθμίσεις των τεσσάρων μερών Α, Β, Γ και Δ του νομοσχεδίου κατ΄ άρθρο.

ΜΕΡΟΣ Α- ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Άρθρο 4, παρ. 3 & Άρθρο 6, παρ. 2

Η Ο.Κ.Ε. εντοπίζει περιορισμό του Κοινοβουλευτικού Ελέγχου στην Στρατηγική: Η έγκριση των κρίσιμων μεγεθών του Ε.Π.Α. (Αναπτυξιακοί Στόχοι, Προϋπολογισμός, Κατανομή) μέσω Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου (ΠΥΣ) ενδέχεται να περιορίσει τον βαθμό Κοινοβουλευτικού Ελέγχου και διαβούλευσης επί των στρατηγικών επιλογών του Ε.Π.Α., σε αντίθεση με το πνεύμα ενισχυμένης λογοδοσίας.

Άρθρο 4 & 5

Καταγράφεται απουσία Σύνδεσης με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs): Η απουσία ρητής ευθυγράμμισης των Αναπτυξιακών Στόχων και των δεικτών μέτρησης του Ε.Π.Α. με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) συνιστά παράλειψη. Αυτό περιορίζει τη δυνατότητα διεθνούς συγκρισιμότητας και την ολοκληρωμένη αξιολόγηση της επίδρασης των επενδύσεων στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα.

Άρθρο 12

Σημειώνεται υπερβολική Ευελιξία στις Ανακατανομές Πόρων: Η δυνατότητα ανακατανομής πόρων μεταξύ προγραμμάτων, στόχων και προτεραιοτήτων (έως 20% με Υπουργική απόφαση) ενδέχεται να προσδώσει υπερβολική ευελιξία στην εκτελεστική εξουσία. Αυτό εγείρει ζητήματα διαφάνειας, καθώς η δημοσιότητα και η αιτιολόγηση αυτών των αλλαγών δεν είναι πάντα άμεσα και πλήρως διασφαλισμένη.

Άρθρο 13

Ασάφεια στο Όριο Υπερδέσμευσης (Overbooking): Η ρύθμιση για υπερδέσμευση του προϋπολογισμού των Προγραμμάτων, η οποία καθορίζεται «με απόφαση του Υπουργού» άνω του 30%, χωρίς ρητό ανώτατο όριο-πλαφόν στο ίδιο το νομοσχέδιο, δημιουργεί ασάφεια ως προς τη δημοσιονομική δέσμευση και ενδέχεται να περιορίσει τον έλεγχο.

Άρθρο 15 & Άρθρο 16

Ειδικά Προγράμματα με Κίνδυνο Ελάχιστης Διαφάνειας: Η δυνατότητα χρηματοδότησης των Ειδικών Προγραμμάτων (π.χ. για φυσικές καταστροφές ή κρίσεις) και από ιδιωτικούς φορείς/ταμεία, σε συνδυασμό με την πρόβλεψη ότι δεν διέπονται απαραίτητα από το Σύστημα Διαχείρισης & Ελέγχου του Ε.Π.Α., ενδέχεται να δημιουργήσει παράθυρο για ελαστικότερους κανόνες διαχείρισης και ελέγχου.

Άρθρο 22

Απουσία Υποχρέωσης Άμεσης Δημοσίευσης Εγχειριδίου Διαδικασιών: Το Εγχειρίδιο Διαδικασιών (που περιλαμβάνει το σύνολο των κανόνων και εντύπων για τη διαχείριση), αν και εγκρίνεται από τον Γενικό Γραμματέα, δεν προβλέπεται ρητά η υποχρεωτική δημοσίευση κάθε τροποποίησής του στο πνεύμα της πλήρους διαφάνειας, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αλλαγές χωρίς άμεση ενημέρωση.

Στα Άρθρα 34- 47 και ιδιαίτερα στο Άρθρο 34

Είναι απαραίτητο να υπάρχει αναφορά και νομοθετική μέριμνα, ώστε το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Αρμόδιες αρχές για τα προγράμματα του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης να λαμβάνουν στον συντονισμό και την εφαρμογή του Ε.Π.Α. υπόψη τις εθνικές δεσμεύσεις, τις υποχρεώσεις που έχεις η χώρα για την Εθνική Στρατηγική, για την επίτευξη των Στόχων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και την σχετική νομοθεσία, όπως ο Νόμος 5164/2024, με τον οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Ευρωπαϊκή Οδηγία για την Υποβολή Εκθέσεων Εταιρικής Βιωσιμότητας (Corporate Sustainability Reporting Directive - CSRD).

Με δεδομένο τον καθοριστικό ρόλο του Υπουργείου Οικονομικών στην πράσινη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας, ως κεντρικού φορέα σχεδιασμού και άσκησης οικονομικής πολιτικής, καθώς και των εποπτικών, ρυθμιστικών και άλλων εμπλεκόμενων φορέων του χρηματοπιστωτικού συστήματος, τον Μάρτιο του 2022 συστάθηκε, με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κ. Χρήστου Σταϊκούρα (ΦΕΚ 1313/Β΄/21.03.2022), Ομάδα Εργασίας για τη Βιώσιμη Χρηματοδότηση και την Πράσινη Οικονομική Μετάβαση, στοχεύοντας στη διαμόρφωση στρατηγικών κατευθύνσεων για την αποτελεσματική ενσωμάτωση της διάστασης της βιωσιμότητας στην οικονομική πολιτική και το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ύστερα από συστηματική δουλειά ενός έτους, η Ομάδα Εργασίας υπέβαλε στις 19 Μαΐου 2023, στον Υπουργό Οικονομικών Συνθετική Έκθεση, η οποία αποτελεί το πρώτο παραδοτέο της. (βλέπε σχετικά΄https://minfin.gov.gr/d-t-i-omada-ergasias-gia-ti-viosimi-chrimatodotisi-kai-tin-prasini-oikonomiki-metavasi-ypevale-ti-synthetiki-ekthesi-tis-ston-ypourgo-oikonomikon/)

Στην Προεδρία της Κυβέρνησης συντονίζεται η Εθνική Έκθεση για τους Στόχους της Αειφόρου Ανάπτυξης (βλέπε σχετικά https://www.opengov.gr/ypep/?p=789 σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία). Επίσης στη βάση του Εθνικού της Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), και σε συμφωνία με τους στόχους και τις δεσμεύσεις που έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την πράσινη μετάβαση της ευρωπαϊκής οικονομίας, έχει θέσει φιλόδοξους στόχους μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Παράλληλα, και με τρόπο συμβατό και ενισχυτικό προς το ΕΣΕΚ, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» στοχεύει στη μετάβαση της ελληνικής οικονομίας σε ένα διατηρήσιμο, ψηφιοποιημένο και πράσινο μοντέλο ανάπτυξης, ενισχύοντας την ανθεκτικότητά του στην κλιματική αλλαγή.

Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία σε συνεργασία με την Eurostat είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση των στόχων της Αειφόρου Ανάπτυξης https://www.statistics.gr/sust-devel-goals.

Άρθρο 38

Περιορισμένος Ρόλος της Επιτροπής Παρακολούθησης: Η Επιτροπή Παρακολούθησης διατηρεί κυρίως γνωμοδοτικό ρόλο και όχι αποφασιστικές αρμοδιότητες σε κρίσιμα θέματα (όπως συμβαίνει στο ΕΣΠΑ). Η σύνθεση της, αν και περιλαμβάνει εκπροσώπους, θα πρέπει να διασφαλίζει την ουσιαστική εκπροσώπηση και επιρροή των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων.

Άρθρο 40

Καθυστέρηση Ενεργοποίησης Προληπτικού Ελέγχου (Μηχανισμός Καταγγελιών): Η πρόβλεψη για την έναρξη λειτουργίας του Μηχανισμού Καταγγελιών την 1η.1.2027 δημιουργεί σημαντική χρονική καθυστέρηση στην εφαρμογή ενός κρίσιμου εργαλείου προληπτικού ελέγχου και διαφάνειας, το οποίο θα έπρεπε να είναι λειτουργικό από την έναρξη ισχύος του νόμου.

Επισημαίνεται ότι δεν υπάρχει καμία Πρόβλεψη για Ανοιχτά Δεδομένα (Open Data): Η απουσία ρητής αναφοράς στη δημοσιοποίηση δεδομένων σε μορφή open data (μηχανικά αναγνώσιμη) και στην σε πραγματικό χρόνο δημοσιοποίηση πληρωμών (όπως συμβαίνει στο ΕΣΠΑ) συνιστά παράλειψη, περιορίζοντας τη δυνατότητα ουσιαστικής διαφάνειας και ελέγχου από την κοινωνία των πολιτών.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (άρθρα 48-60)

Η πρόβλεψη ότι οι δαπάνες για έργα του Α.Π.Δ.Ε. που καταβάλλονται από πόρους συνεισφορών τρίτων υπολογίζονται πέραν του ετήσιου ορίου προϋπολογισμού του Α.Π.Δ.Ε. είναι λογική και ενδέχεται να αυξήσει το ύψος των πόρων που αξιοποιούνται για δημόσιες επενδύσεις (άρθρο 50).

Η δημιουργία «Παρατηρητηρίου Δημοσίων Επενδύσεων και Αναπτυξιακών Αποτελεσμάτων» κρίνεται θετική από την άποψη ότι θα αποτελέσει έναν μηχανισμό παρακολούθησης του αποτελέσματος που αποφέρουν οι πόροι που διατίθενται στις δημόσιες επενδύσεις. Η σύσταση όμως αυτού του «Παρατηρητηρίου» είναι αόριστη,

καθώς η όλη οργάνωση (στελέχωση, διαδικασίες συλλογής, επεξεργασίας και δημοσιοποίησης στοιχείων, τα πρότυπα δεικτών, οι μορφές των εκθέσεων, οι ενιαίες βάσεις δεδομένων που πρέπει να τηρούνται για τα έργα) παραχωρείται «εν λευκώ» στον αρμόδιο για το Α.Π.Δ.Ε. Υπουργό και τον Γενικό Γραμματέα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης. Αντίστοιχης αοριστίας πάσχει η πρόνοια δυνατότητας απασχόλησης εμπειρογνωμόνων. Αοριστία χαρακτηρίζει και την συγκρότηση Επιστημονικής Συμβουλευτικής Επιτροπής με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ενώ απουσιάζει πλήρως έστω και αόριστη πρόβλεψη δημοσίευσης των συμπερασμάτων, αλλά και των προτάσεων του εν λόγω παρατηρητήριου, της επιστημονικής επιτροπής, ενώ δεν προβλέπεται σε κανένα επίπεδο η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων ή των επιστημονικών τους ινστιτούτων που είναι σε θέση να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα του Α.Π.Δ.Ε., ανεξάρτητα από την εκάστοτε κυβερνητική οπτική, την θεσμική οπτική ή την ακαδημαϊκή προσέγγιση. (άρθρο 51).

ΜΕΡΟΣ Γ’ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Τα άρθρα 61 έως 80 ρυθμίζουν τα θέματα μεταφοράς προσωπικού, υποδομών καθώς και υφιστάμενων εκκρεμοτήτων, των νομικών υποθέσεων και τρόπου λειτουργίας υπό την Α.Α.Δ.Ε..

Τα θέματα αυτά εστιάζουν σε νομικά κυρίως θέματα και θέματα είσπραξης αχρεωστήτως και πολύ λίγο στα θέματα που οδήγησαν στην επιτήρηση και στην εποπτεία. Δεν υπάρχει αναφορά στις ρυθμίσεις για τα θέματα του χαρτογραφικού υποβάθρου, της δομής και της διασύνδεσης των πληροφοριακών συστημάτων, καθώς και της επάρκειας του προσωπικού. Απουσιάζουν προβλέψεις που θα οδηγήσουν την νέα δομή του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. και θα επέτρεπε στους αγρότες να υποβάλλουν αδαπάνως τις αιτήσεις ΟΣΔΕ που αποτελεί πλέον ένα δυσβάστακτο κόστος και πηγή πολλών προβλημάτων. Αυτές οι προϋποθέσεις δεν θεραπεύονται και θα πρέπει να προστεθούν στα άρθρα του υπό ψήφιση νομοσχεδίου.

Παράλληλα, το νομοσχέδιο αντιμετωπίζει το κρίσιμο ζήτημα της αναμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου που διέπει τον Ειδικό Λογαριασμό Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ). Ενισχύονται οι διαδικασίες ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και θεσπίζονται αυστηρότερες ευθύνες για τα διοικητικά στελέχη των εμπλεκόμενων νομικών προσώπων, όταν προκύπτουν παραβάσεις των σχετικών διατάξεων (άρθρο 69 και επόμενα).

Επιπλέον, ρυθμίζονται ζητήματα τεχνικής υποστήριξης, διαδικασιών πληρωμών, ελέγχων και επιβολής κυρώσεων, με σκοπό τη θωράκιση του συστήματος διαχείρισης των κονδυλίων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Η πρόβλεψη εκτενών εξουσιοδοτικών διατάξεων (**άρθρο 73**) παρέχει την απαιτούμενη ευελιξία για την έκδοση κανονιστικών πράξεων, αλλά ταυτόχρονα αφήνει περιθώρια που θα πρέπει να καλυφθούν με προσεκτική εξειδίκευση, προκειμένου να αποφευχθούν μελλοντικές ασάφειες ή δυσλειτουργίες.

Το νομοσχέδιο όσον αφορά την μεταφορά του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. στην Α.Α.Δ.Ε. λύνει τρέχοντα θέματα αξιοπιστίας του Οργανισμού, ωστόσο, απαιτούνται ουσιαστικές βελτιώσεις και συμπληρώσεις, προκειμένου οι ρυθμίσεις να καταστούν πλήρως λειτουργικές και αποτελεσματικές, ιδίως σε έναν τομέα ήδη ιδιαίτερα επιβαρυμένο, ο οποίος παράλληλα δοκιμάζεται από πρόσθετες προκλήσεις, όπως η εξάπλωση ζωονόσων που πλήττουν ανεπανόρθωτα την πρωτογενή παραγωγή.

Στα **άρθρα 75-77**, προβλέπεται αύξηση Bonus/Θέσεων στην Α.Α.Δ.Ε. χωρίς Πλήρη Διαφάνεια Κριτηρίων: Η αύξηση των θέσεων ειδικών συνεργατών και των συντελεστών υπολογισμού του Βραβείου Επίτευξης Στόχων (bonus) στην Α.Α.Δ.Ε. ενδέχεται να δημιουργήσει εντυπώσεις σύγκρουσης συμφερόντων, ειδικά μετά τη μεταφορά της διαχείρισης των αγροτικών ενισχύσεων. Η διαφάνεια απαιτεί τη ρητή δημοσιοποίηση και την ενίσχυση των κριτηρίων λογοδοσίας για τη λήψη αυτών των πρόσθετων αμοιβών.

ΜΕΡΟΣ Δ’ - ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ (άρθρα 81-102)

Σε ότι αφορά την σταδιακή κατάργηση της «προσωρινής διαφοράς», η διάταξη κινείται προς την σωστή κατεύθυνση, καθώς μεγάλος αριθμός συνταξιούχων είναι αναγκασμένος να ανταποκρίνεται στο διαρκώς αυξανόμενο κόστος ζωής λόγω του πληθωρισμού χωρίς καμία αναπροσαρμογή των συντάξιμων αποδοχών του. Παρ' όλα αυτά, η αναγκαία έστω και σταδιακή κατάργηση της «προσωπικής διαφοράς» δεν αντιμετωπίζει το υπαρκτό πρόβλημα της διακύμανσης των συντάξεων με βάση το χρόνο συνταξιοδότησης, αντί των εισφορών που κατέβαλε ο εργαζόμενος κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου, ούτε βέβαια αντιμετωπίζει το πρόβλημα των υπερβολικά χαμηλών συντάξεων για μεγάλο μέρος των δικαιούχων για τους οποίους οι περιορισμένες ετήσιες αναπροσαρμογές των συντάξεων εκμηδενίζονται από τον έστω πιο ήπιο πληθωρισμό. (**άρθρο 81).**

Σε ότι αφορά την εξουσιοδοτική διάταξη για τη ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων για τη διαδικασία επιστροφής της οικονομικής ενίσχυσης στους πληγέντες από τις φυσικές καταστροφές που προκλήθηκαν από την πορεία του μεσογειακού κυκλώνα «Ιανός» και τις συνεπακόλουθες πλημμύρες της 18ης και 19ης Σεπτεμβρίου 2020, προκειμένου να είναι δυνατή η επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσών σε πρόσωπα ή επιχειρήσεις που αποδεικνύεται ότι δεν πληρούσαν τα κριτήρια χορήγησης των ενισχύσεων είναι αυτονόητο ότι οι δημόσιες υπηρεσίες οφείλουν να αναζητούν αυτά τα ποσά. Το ότι περισσότερο από πέντε χρόνια μετά όμως, κρίνεται αναγκαία η προσθήκη σχετικών ρυθμίσεων, ενώ στο μεσοδιάστημα ακολούθησε και άλλη φυσική καταστροφή, καταδεικνύει την αναγκαιότητα επιτάχυνσης των όλων διαδικασιών ώστε τόσο η αποκατάσταση των καταστροφών, όσο και η πραγματική υποστήριξη των πληγέντων να επιταχυνθεί σημαντικά. (**άρθρο 86**)

Η μεταφορά έκτασης του Κτήματος Τατοΐου από τα Υπουργεία Περιβάλλοντος και Αγροτικής Ανάπτυξης στο Υπουργείο Πολιτισμού κρίνεται θετική, καθώς θα συμβάλει στην καλύτερη οργάνωση και αξιοποίηση της συνολικής έκτασης του Κτήματος από έναν φορέα, χωρίς την ανάγκη γραφειοκρατικών διαδικασιών με τη συμμετοχή τριών διακριτών Υπουργείων ακόμα και για διαδικαστικά θέματα. Η πρόνοια επίσης τήρησης της δασικής νομοθεσίας προκειμένου να εκτελεστούν έργα ή παρεμβάσεις ενισχύει το θετικό αποτύπωμα της συγκεκριμένης διάταξης. (Άρθρο 90).

Η Ο.Κ.Ε. δεν θα μπορούσε ως φορέας προώθησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και καταπολέμησης των διακρίσεων, σύμφωνα με τον άρθρο 1 του ιδρυτικού του νόμου, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 18 του ν. 3304/2005 (περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης), να μην επισημάνει ότι το άρθρο 89 του νομοσχεδίου, με το οποίο εμπλουτίζονται οι αρμοδιότητες του Τμήματος Τεκμηρίωσης, Έρευνας και Ψηφιακής Υποστήριξης (Παρατηρητήριο) του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με την δυνατότητα συλλογής δεδομένων (ποιοτικών και ποσοτικών) για την προώθηση πολιτικών ίσων ευκαιριών κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση.

Ομοίως, και το άρθρο 102 περί απαγόρευσης συμψηφισμού χρηματικών απαιτήσεων που επιδικάζονται σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου σε περίπτωση διαπίστωσης προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κρατουμένων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και την ΕΣΔΑ, αποτελεί ρύθμιση-ένδειξη σεβασμού προς το εθνικό και διεθνές δίκαιο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι ο αναπτυξιακός προγραμματισμός συναρτάται άρρηκτα με την ορθή και χρηστή διαχείριση των διαθέσιμων πόρων. Εκτιμάται ότι οι χρηματοδοτικές ευκαιρίες της τελευταίας προγραμματικής περιόδου δεν θα πρέπει να απεμπολη θούν και θα πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή θεσμική και τεχνική προσπάθεια για τη βέλτιστη χρήση αυτών των κεφαλαίων προς όφελος της χώρας και της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας.

Σε κάθε περίπτωση, η Ο.Κ.Ε. υποστηρίζει ότι απαιτείται ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διασφάλισης της συνέχειας του κράτους με αναπτυξιακή προοπτική, το οποίο συνεπάγεται διαφανείς διαδικασίες και άμεσες καταβολές των προβλεπόμενων επιδοτήσεων προς τους δικαιούχους αγρότες, αλλά και σαφείς κανόνες για την ποιότητα και διακίνηση των προϊόντων. Το ίδιο κατ' αντιστοιχία ισχύει για την εφαρμογή του Εθνικού προγράμματος Ανάπτυξης με βάση το τρίπτυχο αναπτυξιακή στρατηγική- διάγνωση πεδίων παρέμβασης και εκπόνηση ειδικών προγραμμάτων- υλοποίηση και συστηματοποίηση ελέγχων. Επιπρόσθετα, στο σκέλος της αξιολόγησης των αναπτυξιακών πολιτικών απαιτούνται συγκεκριμένες παρεμβάσεις που θα δίνουν την εικόνα μιας ολοκληρωμένης και συνεκτικής πολιτικής, με τακτική επικαιροποίηση και εκπόνηση μελέτης επιπτώσεων.

Προς αυτή την κατεύθυνση, είναι πολύ σημαντικός ο επιτελικός ρόλος του κράτους που οφείλει να σχεδιάζει, να διορθώνει, να επικαιροποιεί τις δημόσιες πολιτικές του χωρίς να αποσύρεται, ούτε να παραχωρεί σε εξωγενείς μηχανισμούς αρμοδιότητες και ευθύνες που βρίσκονται στον πυρήνα της άσκησης πολιτικής.

Παρακάτω, παρατίθενται οι σημαντικότερες προτάσεις της Ο.Κ.Ε. κατά ενότητα που δυνητικά λειτουργούν συμπληρωτικά προς την συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία και διαμορφώνουν όρους για την ορθότερη και καλύτερη εφαρμογή του νόμου.

ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ – ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

- Δημιουργία Παρατηρητηρίου αξιολόγησης των αποτελεσμάτων του συνόλου των αναπτυξιακών δημοσίων πόρων (εθνικών και ευρωπαϊκών) και θέσπιση μιας διαδικασίας αξιολόγησης και διαβούλευσης που θα περιλαμβάνει τους θεσμικούς φορείς, τα συλλογικά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης και τους κοινωνικούς εταίρους.
- Έγκριση του Ε.Π.Α. και του προϋπολογισμού με νόμο από τη Βουλή (όχι ΠΥΣ) Η Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου δεν υπόκειται σε ουσιαστικό κοινοβουλευτικό έλεγχο και δεν δημοσιεύεται πριν την ψήφισή της. Η έγκριση με νόμο εξασφαλίζει δημόσια συζήτηση, τροπολογίες και δεσμευτικότητα πέρα από μία κυβέρνηση, όπως ισχύει ήδη για το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής.
- Σύνδεση των αναπτυξιακών στόχων με μετρήσιμα αποτελέσματα τα οποία συνδέονται με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) πρέπει να διασφαλίζεται μέσω της άρρηκτης σύνδεσής τους με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals - SDGs) των Ηνωμένων Εθνών, με τα αποτελέσματα των έργων να μετρώνται και να αξιολογούνται βάσει των αντίστοιχων δεικτών των SDGs.
- Υποχρεωτική δημοσίευση όλων των δικαιούχων, πληρωμών και συμβάσεων σε open data. Στο ΕΣΠΑ και στο Ταμείο Ανάκαμψης είναι ήδη υποχρεωτικό (Κανονισμός 2021/1060 & 2021/241). Χωρίς αντίστοιχη πρόβλεψη στο Ε.Π.Α., τα εθνικά κονδύλια του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων θα παραμείνουν «μαύρη τρύπα» σε σχέση με τα ευρωπαϊκά, δυσχεραίνοντας την κοινωνική εποπτεία και την έρευνα.

ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗ Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. ΜΕ Α.Α.Δ.Ε.

- Μεταβατική περίοδος λειτουργίας του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. υπό την εποπτεία της Α.Α.Δ.Ε..

  Δεδομένου ότι η Α.Α.Δ.Ε. αποτελεί μηχανισμό είσπραξης οφειλών, ενώ ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. αποτελεί οργανισμό πληρωμών, μετά την πάροδο 3-4 ετών θα πρέπει να διαμορφωθούν οι κατάλληλες υποδομές και διαδικασίες, ώστε να

δημιουργηθεί ένας νέος οργανισμός που θα εκτελεί τις πληρωμές, αλλά θα έχει αναπτυξιακό χαρακτήρα για τον πρωτογενή τομέα και την περιφερειακή ανάπτυξη.

- Ενεργοποίηση και ορθή εφαρμογή του Μητρώου Αγροτών, αγροτικών εκμεταλλεύσεων και κτηνοτροφικών μονάδων για την ακριβή αποτύπωση της κατάστασης του πρωτογενούς τομέα στη χώρα.
- Διασύνδεση γεωργικών εκτάσεων με το κτηματολόγιο και ολοκλήρωση των δασικών χαρτών.
- Ενεργοποίηση των ταμείων για την πρόληψη και αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών.
- Ειδικό πρόγραμμα επενδύσεων για την εξοικονόμηση και αξιοποίηση υδάτων με τη συμμετοχή ερευνητικών ιδρυμάτων, πανεπιστημίων, ιδιωτικών φορέων και δημόσιων υπηρεσιών.